

у різних областях знань та не нашкодити природному послідовному розвитку молодшого школяра [4].

Висновок. Таким чином, проектна технологія поєднує в собі широкі освітні можливості і дослідження навчальних проблем. Основним змістом проектної технології є зміни учня (нові знання, вміння, навички, ціннісні орієнтації, досвід діяльності, самостійна реалізація проекту). Окрім цього проектна технологія інтегрує різні методи і засоби навчання, теоретичну, практичну і пізнавальну діяльності учня, формує його ціннісні орієнтації.

Література:

1. Кульчицкая Е.И. Одаренность как психологическая проблема. *Вопросы психологии*. 2006. №7. С. 18 – 24.
2. Лук'янчук М. Розвиток творчих здібностей молодших школярів: психолого-педагогічний контекст. *Педагогічний часопис Волині*. 2016. № 2. С. 82 – 87.
3. Педагогічна творчість: методологія, теорія, технології : монографія / Андрущенко В. П. та ін. ; за ред. С. О. Сисоєвої, Н. В. Гузій; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Ін-т історії та філософії пед. освіти. Київ, 2005. 183 с.
4. Поняття навчального проекту. Етапи виконання навчального проекту. URL: <https://school-65.jimdofree.com> (дата звернення: 10. 02. 2021).
5. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. Москва: Просвещение, 1946. 704 с.
6. Сухомлинський В. О. Сто порад учителів. Київ: Радянська школа, 1988. 310 с.
7. Шуть М. М. Формування творчих умінь молодших школярів засобами музичних ігор у навчальному процесі : автореферат дис. на здобуття наук.ступеня канд. пед. наук: 13.00.09. Харків, 2010. 238 с.
8. Янкович О. І., Беднарек Ю., Анджеєвська А. Освітні технології сучасних навчальних закладів: навчально-методичний посібник. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. 43 с.

Ганна ЗВАРИЧ

*заступник начальника управління-начальник відділу реформування
освітньої діяльності управління освіти і науки
Тернопільської облдержадміністрації, магістр,
Тернопіль, Україна*

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ЛІЦЕЇ «ЗНАМЕННЯ»

За думкою Президента НАПН України професора В. Кременя, освіта повинна готувати демократичну, знанієву, інноваційну людину з інноваційним типом мислення, культури, діяльності; людину, здатну ефективно жити і діяти в глобалізованому середовищі; технологічну і ціннісно – орієнтовану людину [4] У цій тезі знайшли своє відображення

найбільш фундаментальні надзавдання сучасної освіти, закладена загальна канва для визначення базових критеріїв її ефективності. Одними з основних особистісних показників якості навчання й виховання є розвиток тих рис людини, які відповідають сучасним загальноцивілізаційним тенденціям розвитку суспільства й гуманістичним загальнолюдським і християнським цінностям.

Сучасний заклад освіти як відкрита освітня система повинна забезпечувати оптимальне поєднання інтелектуального, духовно-етичного, фізичного та психічного розвитку здобувача освіти, а одним з пріоритетних завдань є розкриття під час навчання здібностей та обдарувань кожної дитини, сприяння набуттю нею необхідних освітніх і життєвих компетенцій.

Створюючи людину, Бог заклад чудовий план її розвитку так, щоб вона прямувала до добра і щастя [3]. Цінності це певна ієрархічна система ідеалів, фундаментальних понять і цілей, якими живе суспільство і в здійсненні яких вбачає сенс свого існування. Демократична педагогіка покликана допомогти дитині засвоїти такі цінності, які забезпечать гармонію її поведінки і які виводяться з природної структури людського суспільства, що послідовно включає: людину-родину-громаду-націю(державу)-все людство [1].

Оскільки людина – істота двоєдина, то її поведінка визначається не тільки (і не стільки) знаннями моральних істин, але й станом її душі, рівнем розвитку сумління і схильності до добра [1].

З метою експерименту в царині як освіти так і духовності 28 грудня 2006 року сесією Тернопільської обласної ради V скликання було прийнято рішення № 124 «Про утворення установи Тернопільської обласної ради «Колегіум-інтернат «Знамення» з поглибленим вивченням предметів духовно-просвітницького спрямування у с. Зарваниця Терехівського району» для дівчат, який перейменованій (рішенням сесії від 11 серпня 2020 року № 1664) у Тернопільський обласний ліцей (ТОЛ) «Знамення». Ліцей розташований в унікальному місці, найбільшій святині української греко-католицької церкви – Зарваниці, яка впродовж багатьох століть вгамовує духовну спрагу мільйонів прочан. Сама концепція колегіуму передбачала поєднання здобуття повної загальної середньої освіти, створення оптимальних умов для духовно-християнського, розумового, морального, фізичного, естетичного, трудового розвитку учениць, формування високошляхетної особистості, функціонування сучасного закладу освіти, як культурного і освітнього центру духовно-просвітницького спрямування з урахуванням етнічних та

історичних особливостей регіону. Місія ліцею «Знамення» – формування освіченої, національно свідомої, високодуховної, моральної особистості – майбутньої дружини, матері, патріотки своєї держави. Саме у цьому закладі плекається свідомість молодих дівчат, які відкриті на сучасне суспільство і готові представляти в ньому активну християнську позицію. Ліцей готує до відповідальності за родину, Батьківщину, Церкву. Атмосфера правди, любові, поваги, безкорисливості та моральної чистоти – саме такі життєві позиції готують учениць до майбутнього дорослого життя, дають їм силу захищати свої принципи у середовищі, в якому їм доведеться жити.

Християнські школи для дівчат мають в Україні давню традицію, яка сягає часів Київської Русі домонгольського періоду. Першою фундаторкою такого освітнього закладу була княгиня Анна Всеволодівна, як її з любов'ю називали у народі – княгиня Янка. Вона – донька князя Всеволода, найрозумнішого і найулюбленішого сина святого Ярослава Мудрого та грецької царівни, родички візантійського імператора Константина IX Мономаха – обрала монашу стежину у житті. При підтримці батька, який на той час уже зійшов на Київський престол, Анна Всеволодівна заснувала жіночий монастир, а при ньому – першу не тільки у Київській Русі, а й у Європі – школу для дівчат. Літопис зберігає для нас такі відомості: «зібравши кілька молодих дівчат, навчала письму, також ремеслам, співу, життю та іншим корисним для них знанням, аби від юності навчилися розуміти Закон Божий та трудолюбство». І проіснував та процвітав цей монастир на честь св. Андрія Первозванного ще понад сто років після її смерті, аж до зруйнування монголо-татарами у 1240 році [3].

Тернопільський обласний ліцей «Знамення» – це новий інноваційний тип закладу освіти, у якому навчаються учениці 10-11 класів. Він має складну організаційно-педагогічну структуру та функціонує у широкому соціальному контексті, забезпечуючи всебічний розвиток особистості шляхом залучення до різноманітних форм освітньої, дозвіллевої, соціально корисної діяльності протягом навчального року.

Проект змісту освітньої діяльності у ТОЛ «Знамення» складається з трьох підпроектів, які умовно можна назвати:

1. Навчання без вихідних.
2. Навчання повного дня.
3. Літнє навчання.

Основне завдання «навчання без вихідних» полягає в створенні освітньо-розвивального середовища для розвитку здібностей та обдаровань учениць упродовж вихідних днів та канікулярного періоду як складової

освітнього процесу. Так саме у вихідні та канікулярні дні учениці активно займаються у спортивних секціях, тренажерній залі, беруть участь у спортивних змаганнях.

Розвиток творчих, пізнавальних та естетичних здібностей учениць здійснюється у гуртках, клубах, студіях та курсах. Поглиблення знань з навчальних дисциплін забезпечується за рахунок індивідуальних та групових консультацій, додаткових занять з окремих предметів.

Використовуючи сучасні засоби організації вільного часу, заклад забезпечує вільний вибір учениць діяльності за інтересами, розробляє гнучкий режим, який враховує сімейну ситуацію та індивідуальні особливості кожної учениці. У закладі визнається автономія кожної дівчини, її право йти власним шляхом, розкривати свій творчий потенціал. При цьому інтегруються в єдиний функціональний комплекс освітні, розвивальні, духовно-виховні й оздоровчі процеси, реалізуються завдання додаткової освіти.

Функціонування ліцею в режимі повного дня дає можливість вибудувати для кожної учениці індивідуальну траєкторію освітнього процесу, де вдало поєднуються загальноосвітня підготовка, підготовка підвищеного рівня з навчальних предметів і освітніх галузей, спортивно-оздоровча робота, позашкільна освіта та індивідуальна корекційна робота.

Освітній процес у закладі має свою специфіку і відрізняється від звичайного, зокрема, такими особливостями й рисами: [3].

1. Головною метою виховання високодуховної та високоінтелектуальної особистості в процесі навчання на основі розвитку природних позитивних нахилів, здібностей, обдарувань, творчого мислення, потреби і вміння самовдосконалюватися.

2. Оскільки учениці живуть у закладі, тому до освітнього процесу додано важливу складову: створене інтегроване освітньо-виховне й розвивальне середовища упродовж всього дня, а також значної частини календарного року.

3. У ліцеї багато робиться для забезпечення інноваційного та інтелектуального розвитку учениць шляхом комплексу навчально-виховних й психолого-педагогічних факторів, зокрема, застосування інноваційних проблемних методів навчання, залучення учениць у нестандартні типи уроків, викладання навчально-розвивальних курсів, які орієнтують учнів на активне та творче застосування й перетворення отриманих знань. Учителі ліцею організують освітню діяльність як в традиційній, так і в нестандартній формі, для якої характерна оригінальна подача матеріалу, продуктивна активність учениць не тільки при

підготовці, але і при проведенні самих занять через різні форми колективної й індивідуальної роботи, що допомагає їм учитись в атмосфері творчого пошуку.

4. Здійснюється інтеграція урочної та позаурочної сфер діяльності учениць; розвиток творчих здібностей та інтересів дівчат здійснюється через активну участь у різних видах навчальної, науково-дослідницької, науково-практичної, гурткової активності, у тому числі шляхом залучення у нестандартні типи й форми вивчення знань, конференції, олімпіади, екскурсії, виставки й конкурси¹.

5. Має місце оптимізація системи соціально-психологічних, освітньо-педагогічних та інтелектуально-розвивальних впливів з метою виховання прагнень, вмінь, навичок та здібностей, пов'язаних із вихованням властивостей сучасної інноваційної особистості у сполученні із формуванням християнських цінностей і чеснот²;

6. Забезпечення духовного розвитку шляхом системи етично-виховних впливів християнського спрямування й ціннісного наповнення, а також викладання навчально-просвітницьких курсів, інтегруючих предметні знання та міжпредметні зв'язки в галузі Святого Письма, літератури, історії, християнської етики, християнської психології, богослів'я і філософії з метою вироблення християнського погляду на буття людини і світу.

На наше переконання розв'язання проблеми розвитку молоді потребує розробки нової концепції освіти XXI-го століття, стрижень якої має становити оптимальне поєднання духовності та технології в ім'я гармонійного становлення зростаючої особистості, реалізації індивідуальних творчих можливостей на будь-якому етапі освітнього процесу.

Література:

1. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. Посібник для студентів. Дрогобич: Коло, 2003. 526 с.
2. Зварич Г. Критерії моніторингу освітнього процесу та досвід управління його якістю у християнській школі для дівчат. *Вісник післядипломної освіти: зб. наук. праць. Серія «Педагогічні науки»*. 2019. Вип. 9(38). 208 с. С. 49–62.

---

¹В цьому контексті можемо згадати про проведення на базі колегіуму-інтернату «Знамення» фінального туру Всеукраїнського турніру юних філософів та релігієзнавців та досвід проведення багатьох інших позашкільних заходів. Також (у квітні 2019) учениця колегіуму Лілія Ярославська стала переможницею Всеукраїнської олімпіади «Єдина Україна: історія соборницького поступу», організованої історичним факультетом Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

²Вбачається, що поєднання духовних чеснот із практицизмом й глибокими сучасними знаннями та інноваційними особистісними якостями є реалізацією відомої заповіді Ісуса Христа «Будьте мудрі як змії і прості як голуби» (Мф. 10:16).

3. *Колегіум для дівчат «Знамення»*, [Електронний ресурс]. Тернопіль, 2019. Доступно: <http://www.znamennia.com.ua/?m=20190520>
4. Кремень В. Г. Яку людину має готувати освіта: на чому слід зосередити увагу, модернізуючи освітню діяльність. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2006. № 5. С. 4 –7.

Світлана МОЦАК

кандидат педагогічних наук, доцент,

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

м. Суми, Україна

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАУРОЧНОЇ РОБОТИ УЧНІВ ЛІЦЕЮ

Сучасний стан розвитку освітнього простору України вимагає упровадження в практику діяльності вищої школи ефективних моделей, новітніх технологій організації навчально-виховного процесу, що забезпечують високий рівень професійної діяльності та особистісних якостей майбутнього вчителя історії. Це вимагає пошук нових організаційних форм і методів навчання, які покращили б його якість та ефективність, розширили та поглибили зміст професійної підготовки.

Процес фахової підготовки сучасного вчителя історії є складним, важливим і актуальним тому, що українська держава прагне удосконалення, здійснює кроки до європейської інтеграції, формує таку модель державного управління, яка б найкраще забезпечувала життя кожної особистості.

Готовність майбутнього вчителя історії до організації позаурочної діяльності є дієвим чинником досягнення мети сучасного навчання та виховання. Вчитель на уроках історії має створювати умови для розвитку творчої самореалізації особистості, виховання покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя, оберігати й примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства, розвивати і змінювати суверенну, незалежну, демократичну, соціальну та правову державу як невід’ємну складову європейської та світової спільноти [7].

Зазначене обумовлене новітніми тенденціями розвитку соціальних, культурних, міждержавних зв’язків у галузі професійно-педагогічної підготовки фахівців та є предметом особливої уваги держави, що відображено в основних документах, які визначають пріоритети освітньої політики України: Національній доктрині розвитку освіти у XXI столітті